

Paal en perk aan migratie naar Europa ?

Verantwoording

Na een bezoek aan het voormalige vernietigingskamp Auschwitz – Birkenau , thans een museum, wilde ik nog wat historische informatie opzoeken op Google.

Hierbij kwam ik ook in aanraking met de website Radioislam. Wat ik hierop aantrof was zo wrang en treurig stemmend dat ik mij op slag ben gaan verdiepen in het Islam gerelateerde vluchtelingenvraagstuk in Europa. Hier werd namelijk de Holocaust ontkend. Zo zou het aantal vermoorde Joden nooit zes miljoen hebben kunnen bedragen, onder andere omdat bijna alle Poolse Joden tijdig naar de Sovjet-Unie zouden zijn geëmigreerd. Letterlijk stond er dat het aantal vermoorde Joden in de oorlog niet in andere termen dan in die van duizenden kon worden geteld. De vraag is dus wie er dan wel door de schoorstenen van Auschwitz en Birkenau zijn gegaan.

Deze website lijkt internationaal van opzet en wordt blijkbaar ook internationaal gefinancierd. Zo wordt internationaal gecoördineerd propaganda tegen de Joden gevoerd en wordt het gif van de haat onder jonge moslims verspreid, op de zelfde manier als het nazisme een groot deel van de Duitse bevolking indertijd ook in zijn ban heeft gekregen.

Dit was voor mij aanleiding om mij grondig te gaan verdiepen in de al of niet wenselijkheid van de migratie van honderdduizenden bewoners uit vooral Noord-Afrika en het Midden-Oosten, die voor het overgrote deel het moslimgeloof met zich mee dragen.

Voor de vele verkondigde onzin, naïeve theorieën en de wishful thinking van vele opiniemakers en zelfs wetenschappers, die qua strekking bijna volledig haaks staan op zo wat alles wat ik in mijn omgeving verneem, hebben mij er toe gezet om alle relevante feiten en kennis op een rij te zetten en van commentaar te voorzien.

De man in the street is duidelijk de angst om het hart geslagen dat al die honderdduizenden die nu aan de poorten van ons werelddeel rammelen en voor enkelen waarvan slechts werk te vinden zal zijn, vrede en welzijn hier vroeger of later ernstig in gevaar zullen brengen.

De voorstanders of althans gedogers van massa-immigratie lijken echter niet behept te zijn met veel historisch besef. Zo denken sommigen van hen dat de migranten vanzelf wel weer zullen terugkeren naar hun geboortegonden. Ze halen daarvoor echter voorbeelden aan die geen hout snijden.

Het opgeven van open grenzen binnen Europa, zoals sommige partijen willen, is echter ook geen optie. Dat zou gemakkelijk het begin van het einde van het Europese project betekenen met alle desastreuze politieke en economische gevolgen van dien.

Ten aanzien van het migratievraagstuk is juist meer dan ooit een gezamenlijke Europese aanpak vereist. Daarvoor worden onderstaand enkele bouwstenen aangedragen.

Opbouw van de studie

Allereerst wordt op het karakter van de islam ingegaan, waarbij zowel op de historie van de Islam als op de huidige positie van de islam in de belangrijkste

moslimlanden wordt ingegaan. Ten aanzien van de historie wordt ook de tolerantie van de islam ten opzichte van het christendom vergeleken.

Daarna worden de meer recente ontwikkelingen binnen de islam geschetst, zoals de groeiende aanhang van meer fundamentalistische stromingen binnen de islam. Vraag is wat de basis is van deze groeiende aanhang en hoe in dit licht de toekomst gezien kan worden. Hiermee is het potentiële risico van het toelaten van een substantieel aantal moslims gemarkeerd.¹

Vervolgens gaan we in op de economische aspecten van de migratie. Is immigratie wel de oplossing voor de vergrijzing van Europa, zoals sommige opiniemakers ons willen doen geloven? Wat zijn trouwens meer in het algemeen de macro-economische gevolgen van een grote instroom van niet uitgenodigde immigranten?

Meer specifiek is de vraag wat de sociale en politieke gevolgen zijn als grote aantallen jonge migranten geen werk kunnen vinden en zo niet in staat zijn om hier een normaal bestaan op te bouwen. Hoe gaan die daar op reageren? En hoe gaat de autochtone bevolking in reactie daarop dan reageren. Hier is nog nauwelijks onderzoek naar gedaan.

Ten slotte schetsen we de contouren van een naar ons idee wel realistisch immigratiebeleid. Eerst globaal voor Europa en daarna specifiek voor Nederland.

¹ Zie onder meer:

<http://www.civismundi.nl/?p=artikel&aid=2152>

Samenvatting “Paal en perk aan migratie naar Europa ?”

Onderstaand essay is enerzijds een zowel op historisch als contemporain onderzoek gebaseerde analyse van de houding van de Islam ten opzichte van andere religies en ten opzichte van de principes waarop onze democratische rechtsstaat gefundeerd zijn. Anderzijds wordt ingegaan op de economische gevolgen van grootschalige migratie naar Europa. Hierbij wordt ook gebruik gemaakt van recente inzichten met betrekking tot de gevolgen van voortgaande digitalisering en robotisering binnen de Europese economieën.

Beide analyses vormen ten slotte de basis voor enkele aanbevelingen op politiek vlak, waarover in EU-verband momenteel overleg en discussie gevoerd wordt.

In het verleden zijn er lange perioden aan te wijzen waarin de Islam zich relatief tolerant jegens andere geloofsaanhangers opgesteld heeft en gedurende langere tijd toleranter dan belijders van het christendom.

De bloei van de Moorse beschaving rond de Middeleeuwen had intussen alles te maken met de relatieve tolerantie die er in die tijd bestond tussen de heersende moren en de christenen en joden.

Ook tijdens het binnen het Ottomaanse Rijk heersende millettensysteem was het redelijk gesteld met de positie van niet-moslims. We hebben het dan over de 15^e tot begin 20^e eeuw. Het stelsel is gesticht door de als verlicht despoot te beschouwen sultan Mehmet-II. Zo mocht krachtens dit systeem de patriarch van Constantinopel na de verovering door de Ottomanen de

autonomie over zijn eigen geloofsgemeenschap behouden. Daarmee stonden de Osmanen dooreen genomen wat toleranter tegenover de aanhangers van andere geloven dan de christenen en met name de Rooms katholieke Kerk. Ook het antisemitisme kwam in de Christelijke wereld wat meer voor dan in de islamitische wereld, maar het zou niet meer dan een gradueel verschil geweest zijn. Overigens betekende dit niet dat christenen en joden gelijke rechten hadden als de moslims.

In Europa heeft in heeft in het bijzonder de Rooms-Katholieke kerk zich nogal intolerant tegenover andersdenkende opgesteld. Hier kunnen we de vervolging van de Albigenzen in Frankrijk noemen, de Kruistochten in het algemeen, de inquisitie in met name Spanje en de Nederlanden, en ten slotte de dertigjarige oorlog, die in belangrijke mate het karakter van een godsdienstoorlog had.

Vanaf de Verlichting kwam er in Europa geleidelijk aan meer godsdienstvrijheid. Deze bleef echter beperkt tot het niet-Islamitische deel van Europa drong echter. In de Islamitische wereld bleef het onderscheid tussen moslims en andere religies echter voortduren.

De Koran spreekt in dit verband over de "dhimmi". Dhimmi betekent letterlijk "zij die onder de zorg of bescherming staan". Dit is een uitvloeisel van het zogenaamde "Pact van Umar" dat werd opgelegd aan overwonnen volkeren, die weigerden zich tot de islam te bekeren. Hierbij hadden de polytheïsten slechts de keus uit bekering of de dood, maar joden en christenen konden ook verkiezen om als dhimmi onder islamitisch bewind te blijven leven.

Dit gaf hen weliswaar zekere rechten, maar maakte wel een tweederangsburgers van hen. Ze werden weliswaar niet tot slaaf gemaakt en mochten hun religie blijven uitoefenen, op voorwaarde en dat ze dat alleen binnen hun eigen gebouwen deden. Ze hoefden ook de gewone belastingen niet te betalen en in het leger te dienen.

Daartegenover moesten zij zich ten allen tijde onderdanig betonen aan het heersende geloof en moesten ze speciale hoge belastingen opbrengen, mochten ze hun religieuze gebouwen niet uitbreiden, geen religieuze geschriften verspreiden of publiekelijk religieuze symbolen dragen.

In de loop van de tijd verslechterde echter de positie van de dhimmys in het Ottomaanse Rijk. Zo kregen in de 18de eeuw joden en andere dhimmi's nogal eens de doodstraf als ze zich niet aan de kledingvoorschriften hielden of na het donker op straat kwamen. Joden kregen het daarbij vaak nog zwaarder te verduren dan christenen, zoals bijvoorbeeld in Algerije. Hier mocht een christelijke slaaf eerder uit de publieke fontein drinken dan een vrije jood.

De betrekkelijke tolerantie binnen het Ottomaanse rijk daalde echter tot het nulpunt tijdens de Armeense kwestie. Overigens was de oorsprong van de uiteindelijke genocide niet religieus van aard maar politiek. Enerzijds was de oorzaak de opstand van de Armeniërs tegen het wereldlijke gezag van de sultan, anderzijds was de nationalistische beweging van de Jong Turken een belangrijke factor. Deze streefde naar een groot en aaneengesloten Turkije waarin voor niet Turkse volkeren geen plaats was.

Vervolgens wordt ingegaan op de redenen van de rancune die onder Arabische volkeren jegens het westen leeft.

Het Ottomaanse Rijk dat ooit de heerschappij van heel Europa onder handbereik heeft gehad, heeft het na de verloren slag om Wenen in 1683, voortdurend moeten afleggen tegen de andere Europese Mogendheden, die zich verenigd hadden in de Heilige Alliantie.

Een van de redenen van de voortdurende afkalving was ook de industriële revolutie die grotendeels aan het Ottomaanse Rijk voorbij ging. Dit zou te maken hebben gehad met de afwijzing van de boekdrukkunst, waardoor kennis moeilijker kon doordringen. Diverse onderzoeken, o.a. van de V.N. hebben ook uitgewezen dat er een negatieve relatie bestaat tussen religie en innovaties.

Zo werd Turkije de “zieke man” van Europa. De genadeklap kwam met de Eerste Wereldoorlog, waarbij het enige islamitisch geregeerde rijk in Europa uiteenviel.

Daarbij hebben de overwinnaars, Engeland en Frankrijk zich ontfermd over het Arabische deel van het Ottomaanse Rijk, waar ze vervolgens regimes in het zadel geholpen die zich weinig aan het belang van de bewoners gelegen lieten liggen, terwijl de opbrengsten van vrijwel de enige bestaansbron, de olie, grotendeels in het westen terecht kwamen. Hier ligt dan ook een bestaansgrond voor een rancune en zelfs haat tegenover het westen.

Die rancune zou echter eerder tot nationalisme dan tot religieus fanatisme moeten leiden. Die fase is er ook geweest, waarbij de dictators

probeerden een seculier nationalistisch, maar tevens autocratisch bewind te vormen. Pas toen dit mislukte, leek er ruimte te ontstaan voor een meer internationaal religieuze reactie

Een van de doeleinden van Alqaida was en is dan ook de omverwerping van de Arabische dictaturen.

Toch is het niet helder wat de doeleinden van de islam-fundamentalisten zijn. Dat komt onder andere omdat ze gemeenschappelijke spreekbuis hebben.

De vraag is echter ook vooral hoe de moslims in het algemeen denken over zaken als hun houding jegens niet-moslims en de westerse waarden en cultuur.

Daartegenover is het minstens zo relevant om vast te stellen hoe de niet-moslimbevolking van Europa en elders over de moslims en hun geloof denkt en waarom.

Een van de meest fundamentele vragen is of gezien de beperkte godsdienstvrijheid binnen de moslimwereld in het verleden het moslimgeloof en de democratische waarden wel goed samengaan. Immers godsdienstvrijheid is een van de basiswaarden van onze rechtsstaat.

In ieder geval hebben diverse rechtsorganen waaronder het Europees Hof uitspraken gedaan, die in ieder geval niet bevestigen dat beide samengaan.

Afgezien hiervan is er ook buiten de rechtszaal veel discussie over de relatie tussen de Islam en de democratie, getuige bijvoorbeeld een groots opgezet seminar dat speciaal gewijd was aan deze relatie. De titel hiervan ‘Islam en democratie, een gecompliceerde relatie’ geeft al aan dat het in ieder geval geen gemakkelijk huwelijk is. De reden is dat voor

moslims de wetten van God altijd boven de wetten van mensen gaan. Een van de inleiders geeft aan dat er wereldwijd een negatief verband lijkt te bestaan tussen islam en democratie, "Overall in de islamitische wereld zijn autoritaire regimes aan de macht Tijdens dit seminar werd de situatie in vrijwel alle belangrijke islamitische landen belicht. Hierbij werden voor vrijwel al deze landen zorgen gedeeld met betrekking tot de rechten van religieuze minderheden, zoals de christenen en de burgerlijke rechten in het algemeen.

Over wat de moslimbevolkingen zelf vinden is in 2008 een belangwekkend boek verschenen: "Who speaks for Islam" van John L. Esposito & Dalia Mogahed.²

In dit boek wordt een uitgebreid onderzoek van Gallup, onder een representatieve groep van de 1,3 miljard moslims in de wereld weergegeven en van commentaar voorzien.

Hieruit blijkt dat moslims worstelen met de vraag hoe hun religieuze traditie vorm moet krijgen binnen een moderne, seculiere samenleving.

Terwijl een groot deel van zowel radicale als gematigde moslims veel in het westen bewonderen en ook menen dat meer democratie in de Arabische en moslimwereld vooruitgang zal brengen, laken zij het Westen wel van het hanteren van een dubbele standaard waar het gaat om het bevorderen van de democratie en mensenrechten in de Arabische of moslimwereld. Maar slechts weinig associëren dit met het overnemen van westerse waarden. De meerderheid wenst de sharia toch op zijn inst als een bron van wetgeving.

² <http://www.amazon.com/Who-Speaks-For-Islam-Billion/dp/1595620176>

Overigens blijkt uit Gallup onderzoek uit 2006 dat ook een groot deel van de christenen in de Verenigde Staten, 46%, de Bijbel graag als basis ziet voor wetgeving,

Verontrustend uit het onderzoek onder moslims is het grote verschil in perceptie tussen westerlingen en moslims en het toch vrij grote aantal politieke radicalen onder de moslims, die mogelijk aangezet zouden kunnen worden. Zeven procent van de ondervraagde moslimrespondenten vond de aanslagen van 9/11 'volkomen gerechtvaardigd'.

Gevraagd naar de grieven van moslims jegens het westen worden het gebrek aan respect jegens de Islam genoemd, de als slecht ervaren moraliteit van het westen, de houding van het westen in de Arabische landen (de genoemde dubbele standaard) en de onvervroren steun voor Israël.

Intussen is in 2013 ook onderzoek onder met name Europese moslims gedaan door Ruud Koopmans van de Erasmus Universiteit. Uit zijn onderzoek onder 9000 Europese moslims. Hieruit kwam onder meer dat tweederde van de moslims hun religieuze wetten belangrijker vinden dan de wetten van het land en driekwart dat er maar één mogelijke interpretatie van de Koran is. Daarmee rekent Koopmans met de visie dat fundamentalisme een marginaal verschijnsel zou zijn. Dit is een groot verschil met de christenen, waarvan slechts 13% religieuze regels belangrijker vindt dan de wetten van het land en slechts 20% dat de Bijbel maar op één manier uitlegbaar is.

De Vlaamse publicist Carel Brendel betoogt in een kritiek tegen dit onderzoek dat fundamentalisme nog geen moslimextremisme inhoudt. De

meeste vrome moslims zijn wars van geweld.

In het derde hoofdstuk wordt ingegaan op enkele economische aspecten van de migratie naar Europa.

De in de media wel gehoorde stelling dat we de migranten nodig hebben om de gevolgen van de vergrijzing tegen te gaan en de pensioenvoorziening op peil te houden heeft al heel wat kritiek ontmoet.

In de eerste plaats schetst de economische geschiedenis ons een beeld van een voortdurende daling van de arbeidstijd als gevolg van technologische vernieuwing. Daarbij hebben verscheidene economen van naam, zoals Keynes en Leontieff, voorspeld dat de technologische vernieuwing tot werkloosheid kan leiden.

Het blijkt intussen ook dat de economische crisis van 2008 er diep ingehakt heeft wat de werkloosheid en de koopkracht betreft. Daarbij blijkt de werkloosheid, zeven jaar na het begin van de crisis, nog steeds maar mondjesmaat af te nemen, zelfs in ons land, en is de jeugdwerkloosheid in veel landen van de EU nog steeds extreem hoog.

In 2014 verschijnt vervolgens een opzienbarend boek van twee onderzoekers van het MIT in Boston over wat zij het "tweede machine tijdperk" noemen.³ Een van hun aandachtspunten is de exponentiële groei die zich voordoet in de digitale technologie, die voor steeds grotere delen van ons maatschappelijk leven verregaande gevolgen heeft.

Een daarvan is dat de beloning van arbeid meer en meer in het gedrang komt. Zo blijkt dat een toenemend

aandeel Amerikanen uit de middenklasse er qua koopkracht al sinds 1990 op achteruit gaat. Verder dat de verdeling van het inkomen een toenemend sociaal probleem dreigt te worden. Voor Europa geldt in principe het zelfde, ook hier neemt de koopkracht al jaren nauwelijks meer toe of neemt ze zelfs af voor grote groepen van de bevolking.

De kans dat migranten onder deze omstandigheden snel een baan kunnen vinden is dan ook zeer beperkt. Als zij daardoor in hun verwachtingen gefrustreerd worden en het gevoel krijgen buitengesloten te worden zal tenminste een deel van hen dat op een of andere manier willen afreageren op onze samenleving.

Omgekeerd is de kans groot dat veel minder hoog opgeleide jongeren door hun eveneens geringe perspectieven zich in politiek troebel water zullen laten meedrijven en gevolg worden voor islamfobie.

In hoofdstuk 4 worden dan ten slotte een aantal elementen genoemd die naar het oordeel van de auteur de elementen van een zowel humaan als effectief migratiebeleid dienen te vormen en onze samenleving min of meer schokbestendig voor een anders onbestendige toekomst kunnen maken.

1 Het veranderende karakter van de islam

Er zijn al bibliotheken vol geschreven over de intenties van de Islam en haar relatie tot andere godsdiensten en ongelovigen.

Het maakt hierbij nogal verschil welke periode en welke vormen van de Islam men hierbij op het oog heeft.

³ Erik Brynjolsson en Andrew McAfee, "The Second Machine Age", 2014

Historisch gezien zijn er lange perioden aan te wijzen waarin de Islam zich toleranter jegens andere geloofsaanhangers opgesteld heeft dan het christendom.

Zelfs is de Moorse beschaving het voornaamste doorgeefluik geweest tussen de klassieke beschavingen en de Renaissance. Zij heeft daar zelfs belangrijke elementen aan toegevoegd, zoals ons schrift en alfabet en veel astronomische kennis.

De bloei van de Moorse beschaving had intussen alles te maken met de relatieve tolerantie die er in die tijd bestond tussen de heersende moren en de christenen en joden. De laatsten mochten hun geloof blijven uitoefenen, al moesten zij wel een belasting betalen. Ongelovigen moesten zich echter tot de islam bekeren.

Voor de tolerantie ten opzichte van de joden heeft een grote verbreiding van de kunsten en wetenschappen tot gevolg gehad. Dat had alles te maken met de invloed van de handel die welvaart bracht. Meer dan landbouw en nijverheid voegt de handel waarde toe en is daarmee cruciaal voor de groeiende welvaart. De joden waren grotendeels de dragers van de handel, omdat zij niet tot de ambachtelijke beroepen werden toegelaten en dus hun heil wel in de handel moesten zoeken. Wat ze bijzonder goed gelukt is. Zo werd de geldhandel bijna geheel beheerst door de joden. De afgunst die dat bij andere bevolkingsgroepen wekte is, naast de religieuze overwegingen, vaak een voedingsbodem voor het anti-semitisme geweest. Zo'n joodse geldhandelaar heeft bijvoorbeeld symbool gestaan voor Shakespeare's Merchant of Venice.

Maar tegelijk brachten de Joden met hun handel dus ook welvaart. Dat is

wel te zien aan de onuitsprekelijke schoonheid en grootsheid van de Mesquita in Cordoba dat het centrum van het kalifaat van Cordoba werd.⁴

De centrale positie in handel en geldwezen van de Joden betekende dat, als zij om godsdienstige redenen van onverdraagzaamheid moesten vertrekken, dat vaak ook een periode van economisch verval inluidde.

Dat gold trouwens ook voor de christelijke rijken die intolerant voor andersdenkenden waren. Een goed voorbeeld hiervan was het Spanje van Isabelle van Castilië en Ferdinand van Aragon en later dat van Philips de Tweede. De eerstgenoemden verjoegen de Joden en de Moren uit Spanje en de tweede verjoeg de protestanten uit de Zuidelijke Nederlanden. Het gevolg was dat Spanje, ondanks zijn toegang tot grote goud- en zilvervoorraden in haar Amerikaanse koloniën een tweederangsmogendheid werd in Europa.

Met de opkomst van sterke christelijke staten en de komst van de Turkse Seldsjoeken, die zich rond 960 tot de Islam hadden bekeerd, maar veel minder verdraagzaam waren jegens andere godsdiensten dan de Moren, maar ook de voortdurende aanvallen van buitenaf, zoals met name door Rusland is echter het verval van de islamitische beschaving ingezet, waarvan de islamitische landen zich tot op de dag van vandaag niet hebben weten te herstellen.

Toch was ook onder de Turken nog sprake van een zekere tolerantie ten

⁴ Zie verder https://nl.wikipedia.org/wiki/Geschiedenis_van_Spanje

opzichte van andere geloofsaanhangers.

Het millettensysteem binnen het Ottomaanse Rijk

Uit de vele elkaar beconcurrerende Turkse staatjes ontstond uiteindelijk het Ottomaanse rijk, verreweg de belangrijkste moslimstaat in de 15^e tot het begin van de 20 e eeuw. Hierin bestond een redelijke mate van tolerantie. Deze was gebaseerd op de door de Ottomaanse sultan Mehmed II (1432- 1481) ingestelde milletten.

Deze milletten waren een uiting van een religieus pluralisme. Het waren namelijk religieuze gemeenschappen met eigen autonomie. Die hield in dat de leden van de millet zich moesten houden aan wat de religieuze autoriteiten van hun religie voor hen bepaalden. Ze genoten daarnaast een grote mate van autonomie qua persoonsgebonden zaken. Op godsdienstig en juridisch vlak genoot de soennitische islam echter suprematie

Het Ottomaanse Rijk kende vier belangrijke milletten: die van de moslims, de Grieken, de Armeniërs en de joden. De godsdienst was hierbij meer bepalend dan hun etniciteit.

Dit systeem impliceerde dat na de verovering van Constantinopel in 1453 de patriarch zijn autonomie over de Grieks orthodoxe gemeenschap van Istanboel behield. Sultan Mehmed II kan dan ook als een verlicht despoot worden beschouwd. Hij deed behalve aan wetgeving veel voor de kunst en wetenschap, stichtte een universiteit en liet het Topkapi paleis bouwen.

Tegenover de joden en christenen was hij erg coulant, zeker in vergelijking met de gelijktijdige situatie in Spanje, waar de inquisitie actief was of in

Duitsland, waar joden zwaar gediscrimineerd en vervolgd werden.

Een van de opvolgers van Mehmet II was de bekende sultan Suleiman. Onder diens langdurige bewind groeide het Osmaanse Rijk uit tot een van de grootmachten in Europa. Prins Willem I heeft de Osmaanse sultan zelfs eens om hulp tegen de grote gemeenschappelijke vijand, de Habsburgers, gevraagd. Uit die tijd dateren teksten en geuzenliederen met zinnen als " Liever Turks dan paaps " en "Al is den Turck gheen Christen genaemt, Hy en heeft niemant om tgelooove gebrant."

Vergeleken met de christenen stonden de Osmanen dooreen genomen wat toleranter tegenover de aanhangers van andere geloven dan de christenen en met name de Rooms katholieke Kerk. Richten we ons daarbij op het antisemitisme dan is ook dit in de Christelijke wereld wat meer voorkomend geweest dan in de islamitische wereld, maar het zou niet meer dan een gradueel verschil geweest zijn.

Intolerantie binnen de christelijke wereld

De Kruistochten

Een belangrijke reden of aanleiding voor de eerste kruistocht was dat de Seldsjoeken het Abbasinische Rijk, waarbinnen de christenen wel vrijheden hadden en het recht van pelgrimage was erkend, hadden veroverd en pelgrimage onmogelijk maakten.

Bij de verovering van Jezuzalem richtten de kruisvaarders een enorm bloedbad aan, waarbij alle niet – christenen, werden vermoord, dus niet alleen moslim, maar ook de joden.

Vervolgens hielden zij de stad ongeveer 100 jaar in handen. Toen uiteindelijk sultan Saladin de stad in 1187 terug veroverde was de vrees dat de Christenen een zelfde lot te wachten zou staan als hun tegenstanders in 1097. Maar i.t.t. de kruisvaarders richtte Saladin geen bloedbad aan.

Genocide van de Albigenzen

De Albigenzen vormden tussen de 12 en 15e eeuw een religieuze groepering in de Lanquedoc. De Albigenzen, ook Katharen genoemd, waren christenen met een sterk afwijkende interpretatie van vooral het oude testament. Ze keerden zich tegen de Rooms katholieke Kerk die volgens hen meer op macht en rijkdom belust was dan op spiritualiteit, met als resultante politieke inmengingen, kruistochten, kostbare kerkgebouwen, kunstwerken en liturgieën.

Toen de Rooms katholieke Kerk zich bedreigd begon te voelen door de Katharen en een geweldloze reactie geen effect had, werd op het concilie van Toulouse besloten de ketter te vervolgen. Er werd zelfs een kruistocht tegen de Albigenzen ondernomen. Bij de verovering van de stad Beziers door dit leger werden alle 20.000 inwoners afgeslacht.

De Inquisitie

In 1233 richtte paus Gregorius IX de Inquisitie op. De vervolging heeft voortgeduurd tot in het begin van de 14^e eeuw.

Over de werkwijze en het aantal slachtoffers wordt verschillend gerapporteerd. Volgens de katholieke kerk zou het aantal slachtoffers niet meer dan 1000 geweest zijn. Maar Hugo de Groot zou een aantal van

100.000 vermeld hebben. Op grond van archievenonderzoek komt het werkelijke cijfers waarschijnlijk ergens tussen de 3000 en 5000 uit.

De Inquisitie richtte zich overigens niet alleen tegen de protestanten, maar ook vooral tegen bekeerde joden en moslims. Folteringen werden toegepast als de inquisiteurs de overtuiging hadden dat de verdachte inderdaad een ketter was maar dat niet wilde bekennen en zou in een op de drie gevallen zijn toegepast. In Cordoba staat op een paar honderd meter van de Mesquita het museum dat gewijd is aan de Inquisitie met alle bijbehorende folterwerktuigen.

Bartholomeusnacht

De derde bekende vorm van vervolging binnen de christelijke kerk is die van Bartholomeusnacht in 1572. Tijdens deze nacht en daarna werden verspreid door heel Frankrijk naar schatting 30.000 Hugenoten vermoord.

De Dertigjarige Oorlog

Deze oorlog werd in ieder geval in het begin geïnspireerd door de godsdienstige tegenstellingen tussen de katholieken en protestanten in Duitsland. Als zodanig wordt zij als de laatste van de geloofsoorlogen in Europa beschouwd. In een latere fase werd het echter een oorlog gevoed door politieke doeleinden.

Intolerantie binnen de door de Islam beheerste wereld

De profeet Mohammed had aanvankelijk bewondering voor de joden en christenen op wiens religies hij voortbouwde. Zijn grief was echter

dat zij weigerden hem te volgen en hem als laatste profeet te erkennen.⁵

De Koran spreekt verschillend over de “dhimmi”. Dhimmi betekent letterlijk “zij die onder de zorg of bescherming staan”. Een belangrijke referentie is het ‘Pact van Umar’ (ook wel ‘Covenant van Omar genoemd), dat werd opgelegd aan overwonnen volkeren, die weigerden zich tot de islam te bekeren. Hierbij hadden de polytheïsten slechts de keus uit bekering of de dood, maar joden en christenen konden ook verkiezen om als dhimmi onder islamitisch bewind te blijven leven. Dat hield kort gezegd een ‘tweede-rangs burgerschap’ in, dat wil zeggen dat zo lang zij zich aan de bepalingen van het pact hielden ze in islamitische landen mochten verblijven en niet tot slaaf gemaakt werden en dat hun leven en bezit beschermd werden, en ook dat zij hun eigen godsdienst mochten uitoefenen (alleen binnen hun eigen gebouwen), en geen islamitische religieuze plichten behoeften te vervullen of belastingen te betalen. Ze behoeften ook of mochten niet in het leger.

Daartegenover moesten zij zich ten allen tijde onderdanig betonen aan het heersende geloof en moesten ze speciale hoge belastingen opbrengen, mochten ze hun religieuze gebouwen niet uitbreiden, geen religieuze geschriften verspreiden of publiekelijk religieuze symbolen dragen. Ook mochten ze geen moslims bekeren.

Het ‘Pact van Umar’ werd echter lang niet altijd nageleefd. Verdere beperkingen waren bijvoorbeeld het

verbod op het bekleden van overheidsposities, het dragen van wapens, het rijden op paarden of kamelen rijden, en de plicht tot het dragen van onderscheidende kleding of merktekens. Ook moesten ze vaak bijeen wonen in afgezonderde buurten. Vaak mocht een dhimmi ook niet getuigen voor een rechtbank.

Hoewel los van het bovenstaande de dhimmi’s toch ook niet altijd hun leven zeker waren en pogroms en verdrijvingen zeker voorkwamen, toonden de moslims dooreen genomen toch iets meer tolerantie dan de christenen.

Zo mochten dhimmi’s bijvoorbeeld wel land bezitten en ambachten uitoefenen, wat hen in Europa verboden was. Soms genoten de joden ook een relatieve vrijheid en hadden ze de toegang tot hogere posities, zoals in islamitisch Spanje, Marokko, Egypte en Irak. Een enkele misstap van een hooggeplaatste jood kon echter al aanleiding vormen voor een massaslachting onder zijn geloofsgenoten in deze landen.

In de loop van de tijd verslechterde echter de positie van de dhimmys in het Ottomaanse Rijk. Zo kregen in de 18de eeuw joden en andere dhimmi’s nogal eens de doodstraf als ze zich niet aan de kledingvoorschriften hielden of na het donker op straat kwamen. In 1679 werden alle joden uit Jemen verdreven. In Algerije stonden de joden onderaan de maatschappelijke ladder. Zo mocht een christelijke slaaf eerder uit de publieke fontein drinken dan de vrije jood.

Anderzijds hadden sommige joden in andere landen privileges in ruil voor bepaalde diensten aan het hof.

⁵ Dit is een beknopte weergave uit http://www.israel-palestina.info/geschiedenis_joden-html/

(hofjoden) Dit kwam echter ook wel in Europa voor.

De behandeling van de niet-moslims zal in het tegenwoordige Hongarije dan ook zeker een rol spelen voor de aversie om vluchtelingen uit moslimlanden op te nemen. De Hongaren hebben namelijk honderden jaren onder Ottomaanse heerschappij moeten leven.

De Armeense genocide/kwestie

De gradueel wat grotere tolerantie jegens andere religies van het Ottomaanse rijk eindigde echter met de Armeense genocide. De oorzaak hiervan lag overigens niet uitsluitend in het religieuze vlak.

Volgens de website "dearmeensekwestie", opgericht in 2009 en volgens eigen informatie gedreven door wetenschappers, bestaat er discussie over zowel de militaire noodzaak, als de aantallen slachtoffers en de staatsrechtelijke intentie.⁶

Het bloedbad speelde zich af in 1915, dus ten tijde van de eerste wereldoorlog, waarin ook het Ottomaanse Rijk een belangrijke partij was.

Volgens vele historici, ook niet-Turkse, was er een militaire noodzaak om de Armeniërs, die al geruime tijd in opstand waren gekomen tegen het wereldlijke gezag van de sultan te hervestigen. De opstandelingen hadden namelijk sinds 1894 danig huis gehouden in Oost-Anatolië, waarbij honderdduizenden Turken en Koerden zouden zijn omgekomen. Volgens andere historici zou de gedwongen verplaatsing van de Armeniërs echter niet nodig geweest

⁶ <http://www.dearmeensekwestie.nl/>

zijn. De vraag waarom de Armeniërs in opstand kwamen wordt op deze site echter niet beantwoord.

Het tweede twistpunt is het aantal slachtoffers aan Armeense kant. Volgens Turkse bronnen ging het om circa 200.000, Armeense bronnen houden het op 1,5 tot 2,5 mln.

Een betrouwbare bron met betrekking tot de genocide lijkt Taner Akçam, een Turks historicus, socioloog en publicist en één van de eerste Turkse academici die de Armeense genocide, in 1915 in het Ottomaanse Rijk gepleegd, erkende en erover durfde te discussiëren.

Akçam studeerde politieke economie aan de Technische Universiteit van het Midden-Oosten in Ankara, waar hij in 1976 afstudeerde.⁷

In 1995 promoveerde Akçam aan de Universiteit van Hannover in de sociologie op het proefschrift "Türkischer Nationalismus und Völkermord an den Armeniern: auf dem Hintergrund der Kriegsgerichtsprozesse in Istanbul 1919-1922".

Hierin bewees hij op grond van archievenonderzoek dat de Turken zich in 1915 hadden schuldig gemaakt aan genocide op de Armeniërs.

⁷ In het midden van de jaren '70 speelde hij een belangrijke rol in militante marxistische kringen, wat hem in 1976 10 jaar gevangenisstraf opleverde. Na zijn ontsnapping vluchtte hij naar de Bondsrepubliek Duitsland, kreeg daar asiel en kwam in 1988 in dienst bij het Hamburger Institut für Sozialforschung, waar hij de geschiedenis van het geweld en de folteringen in het Ottomaanse Rijk en in het vroege Turkije ging bestuderen.

De hier belangrijke vraag is echter of de genocide toegeschreven moet worden aan intolerantie van de kant van de islam.

De achtergronden van de genocide worden goed beschreven in “De Armeense genocide, 1915, van Ugur Ümit Üngör.”⁸

Hieruit blijkt dat de genocide toch vooral een politieke oorzaak heeft gehad, namelijk de opkomst in Turkije van de zeer nationalistische Jonge Turken, die naar een puur Turkse staat streefden.

De Jong-Turken droomden van een groot aaneengesloten Turks rijk, dat zich uitstreckte van de Balkan tot Centraal-Azië, waarin alle Turks sprekende volkeren verenigd zouden zijn. In deze beweging, pan-Turkisme geheten, was geen plaats voor de Armeniërs en andere niet-Turkse volkeren. De Armeniërs die geografisch precies tussen de verschillende Turkse broedervolkeren in leefden, vormden opeens de voornaamste belemmering voor dit pan-Turkisme. Met hun christen zijn had het dus minder te maken.

Het verval van de Arabisch – islamitische beschaving

Na circa 1200 raakte de Arabisch-islamitische beschaving en ook de islamitische wetenschap in verval. De kruistochten in de 11e en 12e eeuw hadden de islamitische wereld al onder druk gezet.

Een veel grotere bedreiging ontstond echter tijdens de 13e eeuw met de komst van de Mongolen van Dzjengis Khan, die grote delen van de

islamitische wereld veroverden. Hun verovering van Bagdad in 1258 wordt gezien als het einde van het gouden tijdperk van de islamitische beschaving. Latere Mongoolse leiders en veroveraars verwoestten nog meer steden, waarbij veel bibliotheken en Madrassa's verloren gingen.

Maar de Mongolen verdwenen ook weer. Met de dood van de Koebilai Khan in 1294 viel het rijk uiteen. Het einde van het Mongoolse Rijk valt zodoende ongeveer samen met de opkomst van het Ottomaanse Rijk. De basis hiervoor ligt in de vlucht van Turkse stammen voor de Mongolen. Onder Osman Gazi (regeerperiode: 1299-1325) verenigden zich een aantal Turkse nomadische krijgers.

Een sterk punt van het Osmaanse Rijk waren zijn militaire kracht, het waren echte krijgers (Janitsaren) en het charisma van Osman. Daarbij werd de opvolging strikt geregeld, opdat het rijk niet uiteen viel. Daardoor wist het Ottomaanse Rijk de volgende eeuwen zijn macht nog aanzienlijk uit te breiden. Het hoogtepunt was het tweede beleg van Wenen in 1683.

Toen dat werd afgeslagen ging het geleidelijk aan bergafwaarts met het Rijk en kon vooral het Habsburgse Rijk successievelijk de eerder verloren gegane gebieden terug winnen. Dat kwam mede door de oprichting in 1684 van de Heilige Liga (ook wel Heilige Alliantie genoemd), die christelijke Europa moest vrijwaren van verdere Osmaanse invloeden. Het luidde het begin van de Grote Turkse Oorlog in die tot 1699 zou duren. Rusland veroverde daarbij Azov.

Een van de bondgenoten van de Heilige Liga was namelijk Rusland, dat hiermee ook zijn kans schoon was om

⁸ Zie

<http://www.niod.nl/sites/niod.nl/files/Armeense%20Genocide.pdf>

zijn invloed richting Zwarte Zee en Middellandse Zee uit te breiden.

Rusland en Oostenrijk werden van nu af de belangrijkste belagers van het Ottomaanse Rijk.

De culminatie hiervan was de Krimoorlog, van 1853 tot 1856.

Rusland was toen onder het mom van het willen beschermen van Grieks-orthodoxe belangen maar toch vooral om zijn invloed in zuidelijke richting uit te breiden, Moldavië en Walachije binnengevallen. Omdat Frankrijk en Engeland de invloed van Rusland in de Middellandse Zee vreesden kwamen zij het Ottomaanse Rijk te hulp. Rusland moest zich uiteindelijk terugtrekken, waarop Oostenrijk, dat zich uiteindelijk ook tegen Rusland keerde, zich van deze gebieden meester maakte. Oostenrijk was ook een van de grote tegenstrevers van het Ottomaanse Rijk en had zich gedurende de 19^e eeuw al een groot deel van de westelijke Balkan toegeëigend, omdat het ook havens wenste.

Een van de gevolgen van de Krimoorlog was dat Turkije de “zieke man” van Europa (genoemd) werd.

Andere oorzaken van de aftakeling van het Ottomaanse Rijk

Een belangrijke oorzaak voor het verval zou de afwijzing van de boekdrukkunst door het Osmaanse rijk geweest zijn⁹, waardoor westerse kennis niet of nauwelijks binnen de islamitische wereld bekend werd. Dit is eigenlijk wel frappant omdat het juist de Moren geweest waren die de voortbrengselen van de klassieke beschaving in het Arabisch vertaald hadden, waardoor deze voor de christelijke wereld toegankelijker was geworden, wat een belangrijke

voorwaarde voor het verschijnen van de Renaissance is geweest.

Negatief verband tussen religie en innovatie

Recent hebben enkele Amerikaanse economen van de Universiteit van Princeton, Roland Bénabou en twee anderen gesteld dat religie en innovatie elkaars vijanden zijn.¹⁰

In hun onderzoek concluderen zij dat er een negatief verband bestaat tussen religie en innovatie: Hoe belangrijker de religie in een land, des te minder wetenschap en technische innovatie zich kunnen ontplooiën. Bénabou heeft voor zijn onderzoek wereldwijde data vanaf 1990 onderzocht en steeds weer blijkt dat religie ongunstig is voor economische groei.

Je zou kunnen argumenteren dat het logisch is dat de rijke landen een hoger opleidingsniveau hebben en daardoor meer innovatie kennen, en dat de bevolking in arme landen met honger en ziektes, wellicht hun heil zoeken bij religie. Maar Bénabou heeft zijn uitkomsten gecorrigeerd voor samenstelling van de bevolking, bruto binnenlands product, economische ontwikkeling, buitenlandse investeringen en opleidingsniveau en desondanks kreeg hij steeds diezelfde uitkomst: meer religie betekent minder innovatie. Zelfs van de Amerikaanse staten bleken de meest religieuze het minst innovatief te zijn.

In een begin deze eeuw uitgekomen rapport van de VN staat echter, dat de economische achterstand van moslim landen het gevolg is vanwege het gebrek aan onderwijs: De ene helft van de bevolking (vrouwen) mag vaak niet

¹⁰ Het gaat om de publicatie http://www.princeton.edu/~rbenabou/PP-Article_7.pdf

⁹ Dit wordt althans in Wikipedia gesuggereerd

studeren en de andere helft gaat naar Koran-scholen.

Voor zover dit fenomeen het gevolg is van religieuze opvattingen onderstreept dit rapport dus de bevindingen van Bénabou c.s.

Het bovenstaande zou dus een reden kunnen zijn dat de industriële revolutie grotendeels aan de moslimlanden voorbij is gegaan. En dat kan er vervolgens toe hebben geleid dat het Ottomaanse Rijk vooral vanaf de tweede helft van de 19e eeuw voortduren het onderspit heeft gedolven tegen zijn Europese tegenstrevers.

Redenen voor rancune onder de Arabische volken

Maar op zichzelf is de teloorgang van een rijk lang niet altijd een reden voor de bewoners om de overwinnaars te haten. Het grote Habsburgse Rijk is net als het Ottomaanse Rijk uit elkaar gevallen. Het verschil tussen het Ottomaanse Rijk en het Habsburgse Rijk was echter dat het Habsburgse Rijk uiteen is gevallen in zich onafhankelijk gemaakt hebbende staten, die grotendeels een etnische eenheid vormden.

Het Ottomaanse Rijk is na de Eerste Wereldoorlog daarentegen opgedeeld door westerse mogendheden, die er regimes in het zadel geholpen hebben die zich weinig aan het belang van de bewoners gelegen lieten liggen, terwijl de opbrengsten van vrijwel de enige bestaansbron, de olie, grotendeels in het westen terecht kwamen. Hier ligt dan ook een bestaansgrond voor een rancune en zelfs haat tegenover het westen.

Eerder reden voor nationalisme dan voor Islamfundamentalisme

Toch zou dit eerder de opkomst van nationalisme in deze landen verklaren dan de opkomst van een islamfundamentalisme. In Egypte, Syrië en Irak heeft het nationalisme na de tweede wereldoorlog ook inderdaad wortel geschoten, maar het leidde hier al gauw tot seculiere dictaturen. Gedeeltelijk kan het islamfundamentalisme daar dus weer als een reactie op worden gezien.

Een van de doeleinden van Alqaida was en is dan ook de omverwerping van de Arabische dictaturen. In dit verband verschaft het interview dat Maarten van Rossum had met Karen Armstrong enige aanknopingspunten.¹¹

De vraag was waarom religies de neiging hebben zich te ontwikkelen in een fundamentalistische, orthodoxe richting.

Armstrong ziet dit als een reactie op moderniteit. De islam ontwikkelde pas een fundamentalistische stroming als gevolg van de verloren Zesdaagse Oorlog in 1967, toen bleek dat het nationalisme en secularisme gefaald hadden.

Afgezien daarvan voelen religies zich bedreigd door de moderniteit en worden ze defensief in de vorm van fundamentalisme. Daarbij voelen ze ook de vernedering van het kolonialisme en de teloorgang van de eerdere wereldmacht van de moslims.

Tot nu toe heeft de Arabische lente de dictators, behalve in Tunesië, nog niet kunnen vervangen door een democratie op westerse leest. In Iran is de pro-westerse Sjah weliswaar verjaagd, maar hiervoor in de plaats kwam de Islamitische Republiek, die

¹¹ Te vinden op www.maartenonline.nl

qua vrijheden voor minderheden niet te vergelijken is met de westerse democratieën.

II Het hedendaagse Islamfundamentalisme en haar gevolgen

In het voorgaande kwam de historie van de opstelling van de islam jegens andersdenkenden aan de orde en werd een vergelijking gemaakt met die van de christelijke kerken. Daaruit bleek dat de verschillen meer gradueel dan fundamenteel waren.

Hieronder gaan we na in hoeverre de historische feiten de tegenwoordige ontwikkelingen kunnen verklaren en wat we mogelijk voor de toekomst kunnen verwachten. Op grond daarvan wordt nagegaan hoe mogelijk te verwachten ongewenste ontwikkelingen kunnen worden voorkomen.

Doeleinden van het islamfundamentalisme

Over de doeleinden van het Islamfundamentalisme zijn de meningen niet eensluidend. Dit is ook niet verwonderlijk want er bestaat niet een eenduidige spreekbuis van dit fundamentalisme. Volgens sommigen zou de islamfundamentalisten in ieder geval gekant zijn tegen het kapitalisme, omdat dit niet verenigbaar zou zijn met de shariah, die zij in alle islamitische landen ingevoerd willen hebben. Maar het zou natuurlijk ook kunnen dat zij het kapitalisme verantwoordelijk houden voor de armoede en achterstand waarin de meeste moslims in de islamitische moeten leven, hetgeen zoals hierboven is weergegeven een kern van waarheid bevat.

Sommigen gaan verder en menen dat Alqaida de vernietiging van het Westen op het oog heeft. Anderen denken dat het doel is om een clash of civilizations uit te lokken, waarbij dan natuurlijk de gedachte is dat de islam als overwinnaar uit de strijd zal komen en de oude glorie van het verloren gegane kalifaat hersteld kan worden.

Dat de islamfundamentalisten onze westers democratie niet als hun ideaal zien is echter iedereen wel duidelijk. De vraag is echter hoe de moslims hier in het algemeen tegenover staan. Ook hier is onderzoek naar gedaan. Afgezien van de uitkomsten hiervan is het echter de vraag in hoeverre de mening van de meerderheid van de moslims relevant is. Want hier dringt zich de parallel op met de opkomst van de NSDAP in het Duitsland van de jaren twintig en dertig van de vorige eeuw op. De nazi's vormden indertijd slechts een kleine minderheid onder de Duitse bevolking en hebben ook nooit een meerderheid in de Rijksdag gekregen. Bij de laatste verkiezingen, die zonder intimidatie zijn gehouden, die van 1932, kregen zij slechts 20% van het aantal zetels. Toch zagen zij kans om de macht te grijpen en vervolgens af te rekenen met hun vijanden. De hierboven beschreven Islamitische Revolutie in Iran van Khomeini verliep volgens min of meer het zelfde patroon.

De les uit de geschiedenis moge dus zijn dat wat de meerderheid van de moslims denkt er niet zo veel toe doet, als geweld en intimidatie eenmaal in het spel komen. En dat is ook bij ons al het geval, want sommige moslimvoorlieden, die proberen radicale jongeren in toom te houden, worden zodanig bedreigd dat zij er al de brui aan hebben gegeven.

Reacties van de bevolking in West-Europa

Uit het op 15 augustus 2015 door de Volkskrant gepubliceerde onderzoek blijkt dat een groot deel van de bevolking van ons land zich zorgen maakt over de invloed van ongelimiteerde stromen migranten van buiten Europa, omdat het hier grotendeels om moslims gaat.

Angst is natuurlijk een slechte raadgever, maar op grond van vele feiten en gebeurtenissen blijkt het hier zeker niet puur om vooroordelen te gaan. Het is daarom begrijpelijk dat een groot deel van de bevolking geen boodschap meer heeft aan wetenschappers, opiniemakers en politieke partijen met zogenaamd "politiek correcte" standpunten, maar die met hun naïeve idealisme overkomen als wegbereiders voor de overheersing door een cultuur die wezensvreemd is aan wat hier de laatste vijfhonderd jaar is opgebouwd.

Dit was dan ook de voornaamste drijfveer van een extremist ter andere zijde om een aanslag te plegen op de Noorse socialistische jeugd. Anders Breivik zag de Noorse Socialistische Partij namelijk als zo'n wegbereider voor een in de toekomst door islamisten overheerste samenleving, waarin christenen en joden en andere "niet gelovigen" net als in het Ottomaanse Rijk slechts als dhimmi's geduld zouden worden.

Martin Sommer, politiek commentator van de Volkskrant¹², veegt de vloer aan met diegenen die de laatste tijd pleiten voor open grenzen, zoals Rutger Bregman, die stelt dat grenzen fascistisch zijn. Een grens impliceert

volgens Bregman apartheid en uitsluiting en is dus verwerpelijk.

Daartegenover citeert Sommer de Franse filosoof Alain Finkielkraut. Deze hekelt de door anderen beleden Europese non-identiteit, die zou inhouden dat de enige Europese waarden die van de mensenrechten zijn. Omdat deze universeel zijn zou er niets eigens aan de Europese identiteit zijn. De logische gevolgtrekking daaruit zou moeten zijn dat Europa geen buitengrens kan en mag hebben.

Solidariteit

Sommer ziet dat anders. Hij constateert een angstig gebrek aan woorden om te zeggen "dat niet iedereen hier stadsrechten heeft". Hij beschouwt het willen beslechten van grenzen als het communisme in een nieuw jasje. Hij vreest dat als iedereen overal even veel rechten zou hebben, zich niemand überhaupt nog ergens om zal bekommeren. Voor waar dat toe leidt verwijst hij naar de geschiedenis van 70 jaar Sovjet-Unie. Sommer noemt het nihilisme, als het iemand niets uitmaakt wie hier komen en met welke achtergrond, overtuiging en agenda zij dat doen.

Daar is nog aan toe te voegen dat met zo'n instelling het zeker niet denkbeeldig is dat Europa over enkele generaties onderdeel van een nog te vormen kalifaat zal uitmalen. Een zwakke cultuur wordt nu eenmaal vermalen door een sterke cultuur. Onze politieke cultuur is immers zwak; er is maar een miniem deel van de bevolking politiek geëngageerd, althans via de bestaande politieke partijen.

Sommer stelt vervolgens dat grenzen een uitvloeisel zijn van een bepaalde solidariteit tussen de bewoners van het door deze grenzen omsloten gebied. Ik

¹² Martin Sommer in de Volkskrant van.....

ben het daar mee eens en wel omdat die solidariteit het gevolg is van gedeelde waarden. Daaronder zijn niet alleen te verstaan een gedeeld verleden, een gedeelde taal, maar ook een gezamenlijk opgebouwde verzorgingsstaat. Als iedereen rechten op de vruchten van die verzorgingsstaat zou kunnen doen gelden, wie zal zich dan nog druk maken over het in stand houden daarvan?

Het zou een grote chaos worden als elke wereldburger zich daar zou kunnen vestigen waar hem of haar dat het beste uitkomt. Binnen Europa is het al een hele heis geweest om intern vrij personenverkeer mogelijk te maken. Nog niet eens alle EU-lidstaten zijn tot het Schengenverdrag toegelaten.

Wie dat niet inziet of wil inzien is gespeend van realiteitsbesef, of hij nu wetenschapper is of niet. Degenen die de Europese buitengrens open willen stellen gooien het hele Europese project te grabbel. Want als dat gebeurt zullen vele landen afhaken en weer eigen nationale grenzen gaan invoeren. We zien dat intussen al gebeuren nu vele landen de alsmaar wassende stroom vluchtelingen niet meer aan kunnen.

Je kunt zo redenerend niet én voorstander van een verdere Europese integratie in de richting van een Europese Federale Unie zijn, zoals Groen Links en D66 dat beogen en tegelijk de grenzen open willen houden voor nog meer migranten., waarvan een groot deel van de aanhang van deze partijen volgens het Volkskrantonderzoek voorstander blijkt te zijn.

Gaan de Islam en democratie wel of niet samen?

Gezien de hierboven geconstateerde beperkte godsdienstvrijheid binnen de moslimwereld in het verleden, een van de basiswaarden van onze westerse democratieën, is de vraag legitiem of het moslimgeloof en de democratische waarden wel goed samengaan.

Wikipedia noemt verscheidene bronnen waaruit zou moeten blijken dat de islam of althans de sharia niet samen gaat met onze democratische waarden.¹³

Zo is er bijvoorbeeld het Europese Hof voor de Rechten van de Mens in Straatsburg, dat in een arrest van 13 februari 2003 over de rechtmatigheid van een verbod voor de Turks-islamitische Refah partij opmerkt *"dat de sharia niet verenigbaar is met de fundamentele principes van de democratie"*.

Verder oordeelt het zelfde Hof in een arrest van 29 juni 2004 over de rechtmatigheid van een verbod op het dragen van een hoofddoek bovendien *"dat de bepalingen van de sharia, onder andere betreffende strafrecht, lijfstraffen en de positie van vrouwen in het geheel niet verenigbaar zijn met de seculiere rechtsstaat en de Conventie (= de Europese conventie voor mensenrechten)"*

Ook is er de conclusie van de Britse jurist Sebastian Poulter, die opdracht kreeg van de Engelse regering om de mogelijkheden van erkenning van het islamitische familierecht in het Britse recht te onderzoeken. Zijn conclusie was *dat islamitisch familierecht fundamenteel onverzoenbaar was met de rechtsbeginselen van de meeste Europese staten.*

¹³ Zie voor de bronnen Sharia-Wikipedia

Los van deze uitspraken is er veel discussie over de relatie tussen de islam en onze democratie.

Dit blijkt bijvoorbeeld ook uit de titel van het seminar 'Islam en democratie, een gecompliceerde relatie'.¹⁴ *'Tegenover de populaire opvatting dat beide moeilijk met elkaar te verenigen zijn, staat een gecompliceerder en genuanceerder werkelijkheid. Het beeld van islamitische landen op het vlak van democratie is op zijn minst gemengd te noemen'*, was te lezen in de aankondiging.

Aan bod kwamen drie heel verschillende landen: Indonesië, het grootste islamitische land met een tamelijk stabiele democratie, Turkije, een seculiere staat met een overwegende moslimbevolking, en Egypte, dat worstelt met het begin van het democratiseringsproces.

Daar zouden Albanië en Bosnië Herzegovina nog aan toegevoegd kunnen worden, de enige twee Europese landen met een overwegend islamitische bevolking.

Uiterst moeilijk om democratie en islam te combineren

Dit vindt Lily Sprangers, directeur van het Turkije Instituut en verbonden aan de Universiteit Leiden. De reden is dat voor moslims de wetten van God altijd boven de wetten van mensen gaan.

Politicoloog **Atef Hamdi**, wetenschappelijk medewerker van **Instituut Clingendael**, denkt echter dat islam en democratie wel samen kunnen gaan. Maar, zei hij: "De implementatie hiervan in de praktijk

wordt niet goed gedaan door de politieke elite." In Egypte zou volgens hem de democratie zijn "misbruikt met als slachtoffer de gewone Egyptenaar."

Volgens **Martin van Bruinessen**, emeritus hoogleraar aan de faculteit van filosofie en religieuze studies aan de RU¹⁵ zou Indonesië in ieder geval een succesvolle democratie geworden zijn en zouden bij de totstandkoming van de democratie moslimorganisaties een belangrijke rol hebben gespeeld.

Toch, zegt hij, lijkt er wereldwijd een negatief verband te bestaan tussen islam en democratie, "Overall in de islamitische wereld zijn autoritaire regimes aan de macht. Komt dat door de islam of zijn er andere oorzaken? Opvallend is in ieder geval dat de bevolking vaak wel naar meer democratie verlangt."

"Veel landen in de wereld hebben zich gedemocratiseerd in de afgelopen decennia", zei **Hamdi**, "maar bij de Arabieren bleef de democratie uit." 'Het is niet de juiste weg voor ons op dit moment, we hebben tijd nodig', werd steeds gezegd en 'Bepaalde aspecten in onze cultuur en religie zijn onverenigbaar met democratie'. In Egypte ontbreekt in ieder geval nog de democratische know how, volgens hem, zeker in de lage bestuurslagen.

Volgens Hamdi had Morsi een soort Arabische Mandela kunnen worden, als hij, toen het leger hem afgelopen zomer voor het blok zette, bereid zou zijn geweest een compromis te sluiten. Maar volgens Sprangers is dat nu juist het probleem: *"Bij fundamentalisten is weinig ruimte om compromissen te maken"*.

¹⁴ Volgens "De Moslimkrant" van 18 december 2013

<http://demoslimkrant.nl/home/2013/12/73.html#sthash.ETwUZRcD.dpuf>¹⁴

¹⁵ Martin van Bruinessen, tot voor kort hoogleraar vergelijkende studie van de moderne Islamitische samenlevingen aan de Universiteit Utrecht

Conservatieve wind

Over Turkije zegt Sprangers dat het moeilijk te zeggen is welke rol religie in de Turkse politiek speelt. Hoewel Turkije in het Midden-Oosten wel bewondering oogst vanwege het daar samengaan van een moslimbevolking, democratie en een indrukwekkende economische groei, wekte Erdogan volgens Sprangers wel afschuw bij veel Arabieren op toen hij tijdens een toespraak aan de Universiteit van Cairo vorig jaar zei zowel moslim als seculier politicus te zijn.

Intussen wordt er toch wel aan de democratische gezindheid van Erdogan getwijfeld. Veel kritische journalisten zijn monddood gemaakt; van een vrije pers is nauwelijks sprake meer.

De Amerikaanse ngo Freedom House heeft Turkije vorig jaar van de lijst van "halfvrije landen" ten aanzien van de persvrijheid afgevoerd naar de lijst met onvrije landen. Vooral de ontwikkelingen na de rellen op het Gezi plein waren hiervoor de aanleiding. Volgens Freedom House heeft Turkije in 2013 van alle landen de meeste journalisten opgesloten: 40.

Dit jaar werd tegen twee journalisten 4,5 jaar cel geëist wegens het publiceren van de cover van het Franse satirische weekblad Charlie Hebdomadaire, waarop de profeet Mohammed was afgebeeld. Ze werden beschuldigd van "het aanzetten tot haat en vijandigheid via de media" en "het openbaar beledigen van religie".

De vraag is hier echter of dit te maken heeft met de neiging van Erdogan om

afstand te nemen van de door Atatürk gestichte seculiere staat¹⁶.

Indonesië een democratie?

In Indonesië zijn de meeste moslimpartijen het er over eens dat de sharia niet deel hoeft uit te maken van de grondwet, vertelde Van Bruinessen. Atjeh is de enige provincie waar het islamitische recht ingevoerd is. "Veel mag er niet en de vrijheid voor vrouwen is zeker afgenomen, maar je hebt bijvoorbeeld wel weer miss travestietverkiezingen." Volgens hem zijn er tekenen dat veel Indonesiërs genoeg beginnen te krijgen van 'de conservatieve wind' die er waait.

Anderzijds zijn er de ernstige rellen in de Molukken en op Sulawesi waarbij grootschalig geweld tegen christenen is gebruikt en tal van kerken in brand zijn gestoken.

Human Rights Watch heeft op 13 februari 2015 hierover aan de bel getrokken. Zij concludeert dat religieuze minderheden in Indonesië onvoldoende worden beschermd. President Widodo zou meer moeten doen om religieus gemotiveerd geweld en intolerantie aan te pakken, stelt de organisatie.¹⁷

Regiodirecteur Phelim Kine van HRW constateert dat moslims die mensen met een andere religie willen vervolgen, in Indonesië in feite vrij spel hebben. De overheid doet niets om christenen en leden van andere religieuze minderheden, waaronder

¹⁶ Voor meer info zie

<http://www.zamanvandaag.nl/nieuws/turkije/4599/geen-vrije-pers-turkije>

¹⁷ <https://www.hrw.org/world-report/2015/country-chapters/indonesia>

ook sjitische moslims, te beschermen tegen aanvallen van de soennitische moslimmeerderheid. Kine spreekt van een "gestage toename van het geweld tegen deze groepen".¹⁸

Egypte

Ten slotte Egypte, het land van de Arabische lente. Met het wegvallen van Mubarak was de hoop gevestigd op een doorbraak van democratische vrijheden. Het resultaat was echter een overwinning van de Moslimbroederschap met Morsi als president.

Sindsdien is de positie van Christenen in Egypte er niet beter op geworden. Was er onder Mubarak sprake van een min of meer verlichte seculiere dictatuur, onder Morsi voelden sommige christenen zich niet veilig, getuige de uitspraak op 18 juni 2013 van de Raad van State in een zaak aangespannen door een Koptische asielzoeker uit Egypte die in beroep ging tegen de bestuursrechter om hem geen asiel te verlenen.

De Raad van State was van mening dat uit de door de vreemdeling overgelegde stukken bleek dat christenen in Egypte problemen ondervinden en dat de veiligheidssituatie voor christenen na 11 februari 2011 is verslechterd. Hieruit blijkt echter niet vond zij dat elke christen afkomstig uit Egypte bij terugkeer heeft te vrezen voor vervolging of een onmenselijke behandeling.¹⁹

¹⁸http://www.refdag.nl/kerkplein/christenvervolging/indonesie/rapport_hrw_overheid_indonesie_geeft_radicale_moslims_vrij_spel_1_891123

¹⁹<https://www.raadvanstate.nl/uitspraken/zoe>

De situatie in Egypte is dus niet zo slecht als in Indonesië, maar verslechtert wel.

Iran

Officieel is Iran een democratische islamitische republiek. Er zijn verkiezingen. Maar er zijn weinig waarborgen voor religieuze minderheden.

Uit een artikel in Trouw van 22 juli 2015 blijkt dat christenen uit Iran door Nederland worden aangemerkt als risicogroep, waardoor ze iets makkelijker asiel kunnen krijgen in Nederland. Met dit 'stempel' kunnen gevluchte christenen eenvoudiger aantonen dat vervolging dreigt in eigen land.

Staatssecretaris Klaas Dijkhoff (Veiligheid en Justitie) heeft de Tweede Kamer laten weten dat hij het asielbeleid op dit punt aanpast. De bepaling geldt naast christenen ook voor bahai's en soefi's, de twee andere religieuze minderheden in het islamitische Iran. Vanwege hun moeilijke positie in de maatschappij beschouwde Nederland ze al als 'groepen van bijzondere aandacht'.

Volgens Dijkhoff hebben bepaalde groepen christenen het erg zwaar, omdat de Iraanse overheid ze beschouwt als een bedreiging voor de nationale veiligheid. Het gaat onder meer om leden van huiskerken en moslims die bekeerd zijn tot het christendom.

Iran is momenteel een van de landen waarin krachtens de in het land geldende shariah de meeste doodstraffen worden voltrokken,

<ken-in-uitspraken/tekst-uitspraak.html?id=74560>

waaronder ook voor afvalligheid van de Islam.

Khomeiny-revolutie

De basis hiervoor lag in de zogeheten Khomeiny revolutie. Deze begon met een algemene opstand tegen de Shah. Communisten en anderen steunden toen de Islamisten van Khomeini.

Toen de Sjah verjaagd was werd er een referendum georganiseerd met als vraagstelling of de bevolking het koningschap (terug)wilde of een islamitische republiek wenste. Een grote meerderheid koos daarop natuurlijk voor het laatste. Daarop werd in april 1979 de Islamitische Republiek uitgeroepen. Omdat de moslimfundamentalisten de meerderheid hadden konden zij een radicaal islamitische grondwet invoeren.

Khomeiny werd gekozen tot Leider van de revolutie en Hoogste Leider van Iran. In deze hoedanigheid kreeg hij zeer veel macht. Deze gebruikte hij om zich achtereenvolgens van zijn voormalige bondgenoten te ontdoen. Zo werd de Communistische Tudehpartij in februari 1982 verboden.

Wat vinden de moslims zelf?

In 2008 verscheen een boek "Who speaks for Islam" van John L. Esposito & Dalia Mogahed.²⁰

In dit boek wordt een uitgebreid onderzoek van Gallup, waarbij een representatieve mening van de 1,3 miljard moslims in de wereld is verkregen, van commentaar voorzien

Moslims blijken te worstelen met de vraag hoe hun religieuze traditie vorm moet krijgen binnen een moderne,

seculiere samenleving. Moet in deze tijd de islam beperkt blijven tot het persoonlijk leven of moet de islam een integraal onderdeel vormen van de staat, de wet en de maatschappij? Is de islam in overeenstemming te brengen met moderne vormen van politieke participatie zoals de democratie?

Een groot percentage associeert de westerse samenleving ook met 'een rechtvaardig rechtssysteem' en 'burgers die veel vrijheid hebben'. Zaken die zowel de politiek radicalen als de gematigden het meest in het Westen bewonderen zijn : (1) technologie; (2) de westerse waarden, zoals hard werken, de eigen verantwoordelijkheid, de rechtsstaat, samenwerking en (3) rechtvaardig politiek systeem, democratie, respect voor mensenrechten, vrijheid van meningsuiting, gelijkheid tussen de seksen.

Een verrassende uitkomst was verder dat extremisten niet a priori antidemocratisch zijn. Van de politiek radicalen zegt 50,% ten opzichte van 35% van de gematigden dat 'meer parlementaire democratie' de Arabische of moslimwereld vooruitgang zal brengen. De politiek radicalen wijzen dan ook niet simpelweg het Westen af. Er bestaat geen significant verschil tussen het percentage politiek radicalen en het percentage gematigden dat aangeeft: 'Een beter begrip tussen het Westen en de Arabische of moslimculturen is iets wat ik erg belangrijk vind.'

En nog verrassender is dat de politiek radicalen vaker dan de gematigden de Arabische of moslimlanden associëren met een verlangen naar betere relaties met het Westen: 58 procent van de politiek radicalen versus 44 procent van de gematigden.

²⁰ <http://www.amazon.com/Who-Speaks-For-Islam-Billion/dp/1595620176>

Veel moslims beschuldigen de Verenigde Staten en het Westen er echter van dat ze een dubbele standaard hanteren waar het gaat om het bevorderen van de democratie en mensenrechten in de Arabische of moslimwereld.

Volgens dit onderzoek zou een grote meerderheid van de respondenten de islam en democratie beide even essentieel vinden voor kwaliteit van leven en voor de toekomstige ontwikkeling van de moslimwereld. Daarbij vormt de sharia voor moslims een moreel kompas voor hun persoonlijke en openbare leven.

Velen lijken echter liever een eigen vorm van democratie te willen, waarvan de sharia deel uitmaakt en niet een model dat simpelweg uitgaat van westerse waarden. Slechts weinig respondenten associëren het overnemen van westerse waarden met politieke en economische vooruitgang in de moslimwereld.

Verder blijkt dat in landen met een overwegende moslimbevolking de nadruk wordt gelegd op een nieuw regeringsmodel – een model dat democratisch is maar ook geënt op religieuze waarden. Dit verklaart wellicht waarom de meerderheid in de meeste van deze landen de sharia op z'n minst als 'een' bron van wetgeving wenst.

Overigens blijkt uit een andere Gallup Poll in 2006 dat ook een groot deel van de christenen in de Verenigde Staten, 46%, de Bijbel graag als basis ziet voor wetgeving, en ook nog 9% vindt dat het "een" bron voor wetgeving zou moeten zijn.

Een van de onderzoeksvragen van Gallup uit 2008 was wat het Westen

zou moeten doen om de relatie met de moslimwereld te verbeteren? Van Marokko tot Indonesië zijn de meest gegeven antwoorden op deze open vraag:

- meer respect en begrip tonen;²¹
- de status van Arabische/moslimlanden niet onderschatten;
- meer begrip tonen voor de islam als religie en de islam niet naar beneden halen.

Uit de response valt volgens de auteurs te leren dat veel moslims menen dat het Westen vijandig staat tegenover de islam en moslims en dat, waar het gaat om democratie, rechtsstaat en mensenrechten, de normen die het Westen voor zichzelf hanteert consistent moeten zijn met de eisen die ze stellen aan anderen.

Omgekeerd gaven Amerikanen, gevraagd naar wat ze het minst bewonderden in de moslimwereld, massaal als antwoord: het extremisme/radicalisme, het niet openstaan voor de ideeën van anderen. Ook voor moslims waren, trouwens extremisme en terrorisme de belangrijkste punten van zorg.

²¹ Zie commentaar hierop, o.a. van Prof.dr. Hans Jansen in "Islam voor varkens, apen, ezels en andere beesten." Deze gaat in op de overgevoeligheid van moslims voor wat zij een gebrek aan respect noemen. Voor hen is de Koran namelijk het woord van God en Mohammed is zijn boodschapper. Kritiek op bepaalde koranteksten wordt dus opgevat als een aanval op God zelf en vormt zo een directe bedreiging voor het leven van de gelovige moslim in het paradijs.

Omgekeerd is van respect van moslimzijde voor niet-moslims nauwelijks sprake. Volgens de sharia mag bijvoorbeeld een moslim niet als eerste een niet-moslim groeten. Verder mag in een proces een niet moslim niet als een getuige a charge optreden.

Dit laatste is niet zo verrassend omdat moslims zélf het vaakst slachtoffer zijn van moslimextremisme en -terrorisme. De 'terroristische randgroepering' wordt niet verheerlijkt maar, integendeel, door burgers in overwegend moslimlanden afgewezen, net zo goed als door de burgers in de Verenigde Staten.

Het goede nieuws en het slechte nieuws

Deze mate van overeenstemming tussen moslims en Amerikanen, plus het feit dat ongeveer negen van de tien moslims gematigd zijn, vormen het goeie nieuws voor degenen die optimistisch zijn over vreedzaam samenleven. Het slechte nieuws is de enorme kloof tussen de percepties van moslims en westerlingen, en ook het feit dat er een groot aantal politiek radicalen is dat ertoe aangezet kan worden om geweld tegen burgers te steunen of zelf te plegen.

De kloof in percepties tussen het Westen en de Islam

Veel moslims – zowel de politiek radicalen als de gematigden – bewonderen de technologie, de vrijheid van meningsuiting en het werketos van het Westen. Amerikanen geven aan op de vraag wat ze weten over moslims vooral deze twee antwoorden: 'Niets' en 'Ik weet het niet'

Uit de Gallup Poll kwam dat 7 procent van de ondervraagde moslimrespondenten de aanslagen van 9/11 'volkomen gerechtvaardigd' vond en 13 procent van de politiek radicalen versus 1 procent van de gematigden vindt dat aanvallen op burgers 'geheel gerechtvaardigd' zijn. Dat betekent weliswaar nog niet dat al deze mensen ook zelf gewelddadig zijn. Maar wel zijn ze eerder ontvankelijk voor de propaganda van

terroristische groeperingen steunen en mogelijk dus voor rekrutering.

Waarom haten ze ons?

Er zijn natuurlijk wel een aantal mogelijke bronnen van haat van de islamisten jegens het westen te duiden.

Een daarvan is de armoede waarin vele moslims moeten leven. Wanneer men naar diverse politiek succesvolle islamitische groepen kijkt, zoals bijvoorbeeld de Moslimbroeders en tegenwoordig de islamisten in Mali, dan ziet men dat hun leden vooral afkomstig zijn uit de armere segmenten van de samenleving.

Maar ook de middenklasse in de Arabische en moslim-wereld is zeer onzeker, omdat men snel tot armoede kan vervallen. En in zulke gevallen zijn de predikingen van islamitische groepen zeer aantrekkelijk. Ze zorgen voor hun leden door gezondheidszorg, scholing en andere zaken te regelen.

Mensen hebben verder decennia-lang toegezien hoe op Westerse leest geschoeide en door het westen in het zadel gehouden regimes (zoals bijvoorbeeld het Egypte van Sadat en Mubarak) hun zakken vulden en de armen steeds armer maakten.

In zulke gevallen lijkt het aantrekkelijk om terug te keren naar de Gouden Tijd van de moslims, de tijd van de profeet Mohammed en de kaliefen direct na hem.

Maar er zijn echter ook veel Islamisten die niet met armoede te kampen hebben (gehad) of die in het Westen geboren zijn. Voor hen gelden andere beweegredenen.

Westers imperialisme in de Arabische en Moslim-wereld

Het Westen en voorheen ook de Sovjet-Unie en tegenwoordig Rusland hebben al jaren een grote vinger in de pap in de moslim-wereld. Vanwege de olie en de strategische ligging En ondanks de zogenaamde roep om democratie is het Westen vooral geïnteresseerd in het eigen belang. Dit heeft bij veel moslims kwaad bloed gezet. Zoals ook de invallen in Irak en Afghanistan kwaad bloed hebben gezet.

Ten slotte heeft ook het altijd beschermen van de staat Israël ten koste van de Palestijnse bevolking tot wrok jegens het Westen geleid.

Daarbij brengt de groeiende afkeer en haat tegen de islam in het Westen veel moslimjongeren tot een keuze voor het islamisme.

Slechte kennis van de Islam

Ook de slechte kennis van de islam door de moslims zelf blijkt een belangrijke reden voor de opkomst van het islamisme. Veel moslims zijn door gebrek aan kennis gevoelig voor een bezielende imam of sheik met radicale theorieën en weten niet dat sommige onderdelen van die theorie helemaal niet stroken met de islam. Zoals dat de islam het verbiedt om een andere moslim te doden. (Maar over het doden van een niet-moslim wordt niet gerept)

Hierboven is al aangegeven dat het falen van het Arabisch nationalisme, als reactie op het Westers imperialisme, omdat het eindigde in seculiere dictaturen, een impuls geweest is voor een religieus extremisme

Religieuze identiteit

Een ander onderzoeksresultaat is dat zowel de politiek radicalen als de gematigden. *'trouw aan hun geloofsopvattingen'* het vaakst noemen als datgene wat ze het meest associëren met Arabische en moslimlanden. *'Vasthouden aan hun spirituele en morele waarden is cruciaal voor hun vooruitgang.'* De politiek radicalen leggen hierbij een grotere nadruk leggen op hun spirituele en morele waarden dan de gematigden.

Verder vrezen velen dat de traditie en culturele geschiedenis van de islam gevaar loopt door wat men als kleinering van de islam door het Westen ziet. Bij beide groepen staat *'gebrek aan respect voor de islam'* van het Westen hoog op het lijstje van wat ze het meest tegenstaat. Een van de vaakst genoemde antwoorden, door zowel gematigden als politiek radicalen, op de vraag wat de Arabische of moslimwereld zou kunnen doen om de relaties met westerse maatschappijen te verbeteren, was dan ook: *'Zorgen dat de islam beter over het voetlicht wordt gebracht, de islamitische waarden op een positieve manier presenteren.'*

Velen zien de aantrekkingskracht van de westerse popcultuur – in kledingstijl, het internet en de westerse media. Uit de Gallup Poll blijkt dat ongeveer de helft van zowel de politiek radicalen als de gematigden, *'het maken van aangename films en muziek'* associëren met het Westen. Hoewel velen erdoor worden aangetrokken, roept het bij veel anderen een enorme afkeer op (net als eigenlijk bij veel conservatieve christenen) omdat ze wat in westerse maatschappijen allemaal geoorloofd is, zien als aantasting van de islamitische waarden. Ze vrezen de grote aantrekkingskracht van westerse

muziek, films en televisieprogramma's uitoefenen op vooral de jongere generaties. Deze vrees wordt nog versterkt door het gevoel dat een seculier en machtig Westen – dat de moslimwaarden niet deelt – de moslimwereld overweldigt.

Toen Gallup de open vraag stelde: 'Vertel in je eigen woorden wat je het meest tegenstaat aan het Westen', was het meest gegeven antwoord, in alle landen en zowel door gematigden als radicalen: 'De seksuele en culturele promiscuïteit', gevolgd door: 'Ethisch en moreel verval' en 'haat jegens de moslims'.

Een significant groter deel van de politiek radicalen dan van de gematigden noemt de grote westerse culturele invloed, westerse immoraliteit en het morele verval als belangrijkste redenen voor ressentiment jegens het Westen. Maar – en dit is erg belangrijk – de respondenten zeggen niet, zelfs niet een klein percentage, dat de relatie met de moslimwereld zou verbeteren als het Westen 'niet langer immoreel en corrupt' zou zijn.

Dit is dus niet de kern van hun woede. Het Westen zou volgens hen alleen iets anders moeten doen: de islam en moslims respecteren en concrete veranderingen aanbrengen in bepaalde aspecten van het buitenlandbeleid. We kunnen hier opnieuw verwijzen naar wat Jansen hierover heeft gezegd. (zie voetnoot 16).

Verbazingwekkender nog, maar in overeenstemming met de antwoorden die ze op andere vragen gaven, is de mate van toewijding van de politiek radicalen. Precies de helft zegt dat 'het opofferen van je leven voor iets waar je in gelooft' iets is dat 'volstrekt gerechtvaardigd' is. In tegenstelling tot

de gematigden, waarvan maar 18 procent deze opvatting heeft.

Een van de belangrijkste inzichten die het Gallup onderzoek oplevert is dat de kwesties die radicalen bezighouden ook spelen voor gematigden. Alleen de prioriteit die ze er aan toekennen verschilt en daarmee hun mate van politisering en vervreemding.

Tot zover een aantal waarnemingen van John L. Esposito & Dalia Mogahed in "Wie spreekt namens de islam?"²²

Het onderzoek van Ruud Koopmans onder Europese moslims

Een ander relevant onderzoek is dat van de socioloog Ruud Koopmans onder 9000 moslims in zes Europese, waaronder in Nederland.²³

Over dit onderzoek van begin 2013 is in verscheidene media bericht, waaronder in NRC en Trouw. Een van de belangrijkste uitkomsten was dat tweederde van de moslims hun religieuze wetten belangrijker vinden dan de wetten van het land. Driekwart van de onderzoeksgroep vond dat er maar één mogelijke interpretatie van de Koran is.

Koopmans rekent dan ook af met de visie dat fundamentalisme een marginaal verschijnsel zou zijn. Hierbij wordt onder fundamentalisme verstaan de overtuiging dat gelovigen terug moeten naar de oude bronnen van hun religie, dat er één bindende uitleg is van hun godsdienst en dat religieuze regels belangrijker zijn dan aardse wetten.

²² Wat een miljard moslims werkelijk denken, vertaald door Noline Timmer, De Wereld 2008

²³ Ruud Koopmans, verbonden aan het Wissenschaftszentrum Berlin für Sozialforschung (WZB).

Daarbij toonden de Nederlandse moslims zich strenger in de leer dan de Duitse, terwijl moslims in Duitsland juist minder rechten hebben dan Nederlandse. Deze uitkomst gaat, aldus Koopmans, in tegen de theorie dat fundamentalisme een gevolg is van 'institutionele uitsluiting'. Verder blijkt er uit zijn onderzoek geen verschil in perceptie tussen ouderen en jongeren.

Om referentiemateriaal te vergaren had het Wissenschaftszentrum sommige vragen ook gesteld aan niet-moslims. Daar kwamen zeer verschillende antwoorden uit. Zo vindt ten opzichte van 60% van de moslims slechts 13 procent van de christenen de religieuze regels belangrijker dan de wetten van het land, en vindt 70% van de moslims de godsdienstige regels maar op één manier uitlegbaar tegen 20% van de Christenen.

Een interessant onderzoeksresultaat was trouwens ook dat er onder de moslims meer angst voor de christenen zou bestaan dan omgekeerd. Maar liefst 45 procent van de Europese moslims heeft het idee dat het Westen er op uit is om de islam te vernietigen. Omgekeerd gelooft 23% van de moslims dat de islam uit is op de ondergang van het Westen.

Het onderzoek heeft natuurlijk veel reacties opgeleverd, waaronder ook kritische.

De Vlaamse publicist Karel Brendel gaat daar onder andere op in.²⁴

Onderscheid tussen fundamentalisme en islamextremisme

Brendel maakt onderscheid tussen fundamentalisme en islamextremisme, die zeker niet samen hoeven te vallen.

Veel christelijke en islamitische fundamentalisten zijn vooral vroom, willen zo veel mogelijk volgens hun religie te leven, maar denken er absoluut niet aan om zich met geweld tegen de wetten van het land te verzetten.

Negatief aan het fundamentalisme vindt hij de neiging om sociale druk op minder orthodoxe geloofsgenoten uit te oefenen.

Koopmans ziet een samenhang tussen fundamentalisme en vijandbeelden tegen homo's, joden en het Westen in het algemeen en vindt dat die samenhang een bron van zorg moet zijn voor politici en moslimleiders." Verderop schrijft hij: "Natuurlijk moet religieus fundamentalisme niet worden gelijkgesteld aan de bereidheid om geweld goed te keuren of zelfs over te gaan tot religieus gemotiveerd geweld. Maar gezien de sterke samenhang met vijandbeelden, is het waarschijnlijk dat religieus fundamentalisme een voedingsbodem vormt voor radicalisering."

Brendel ziet het van bepaalde islamzijde opgeroepen vijandbeeld tegen het Westen, c.q. het idee dat het Westen een oorlog voert tegen de islam, als een groot punt van persoonlijke zorg. Het lijkt een leerstuk te zijn geworden van de politieke islam.

Zijns inziens is dat beeld gevoeld door politieke partijen zoals de PVV. Brendel noemt dat counterjihadi's, maar ziet die bepaald niet als bondgenoten in de strijd voor een vrije samenleving, omdat zij de wederzijdse vijandbeelden versterken .

III Economische afwegingen

²⁴ <http://www.carelbrendel.nl/2013/12/17/omvang-van-moslimfundamentalisme-valt-niet-weg-te-nuanceren/>

In de Volkskrant van 22 augustus komt Martin Sommer met kritiek op de stellingname van onder andere sommige werkgevers dat asielzoekers werkgelegenheid brengen en onze pensioenen van straks betalen.

Hij refereert hierbij aan een studie van de WRR uit 2001 waaruit wordt geconcludeerd: "Het netto profijt van de totale immigratie voor de Nederlandse economie is klein, zo niet verwaarloosbaar".

Verder refereert hij aan het CPB: "Voor de arbeidsmarkt vallen geen positieve effecten te verwachten van grootschalige immigratie".

Daarnaast heeft Paul Scheffer al eens berekend dat je de demografische krimp niet opvangt met immigratie. In "het land van aankomst" becijfert hij dat de verhouding in ons land tussen werkenden en pensionado's pas op peil blijft als er jaarlijks 300.000 arbeidsmigranten bijkomen. Dan zou Nederland in 2050 39 mln. inwoners tellen.

Over de economische effecten van arbeidsmigratie valt echter nog wel meer te zeggen.

Beweerd wordt dat het vergrijzende Europa meer migranten hoogst nuttig kan gebruiken omdat er straks niet voldoende handen meer voor het in stand houden van de verzorgingsstaat nodig zouden zijn.

Dit lijkt echter een drogreden. Er is namelijk geen enkele reden om aan te nemen dat aan de seculaire trend van productiviteitsgroei zal gaan stagneren.

Keynes voorspelde in zijn tijd al dat zijn achterkleinkinderen over honderd jaar gemiddeld nog maar 15 uur in de week zouden behoeven te werken. Die prognose is echter nu al uitgekomen, als je het betreft op de hele bevolking.

Daarna kwam de Franse econoom Jean Fourastié in 1949 met zijn "Grand Espoir du 20e siècle". Hierin voorspelde hij dat de mens aan het einde van de 20e eeuw nog maar 40.000 uur in zijn hele leven zou behoeven te werken.

Die eeuw is inmiddels voorbij en hij heeft nagenoeg gelijk gekregen, althans in Nederland. Volgens een telling van Eurostat in 2011 zouden Nederlanders gemiddeld 30,6 uur per week werken. Dat is dus bijna 1600 uur per jaar en afhankelijk van de actieve periode kom je dan op 30 á 40 keer dat aantal. Maar dat betreft alleen het deel van de bevolking dat tenminste een deel van zijn leven gewerkt heeft.

Sinds het uitkomen van dit boek is volgens het CBS de arbeidsproductiviteit in ons land dan ook met gemiddeld ruim 3% per jaar blijven toenemen. En volgens het CPB zowel als de OECD zal deze de komende decennia nog met 1,75% tot 2030 en daarna tot met 1,1 % tot 2050 blijven toenemen.

Dat betekent dat, zelfs als we uitgaan van de lage variant van het CPB van 1,2%, de zelfde hoeveelheid arbeid over dertig jaar met ruim een derde minder mensen uitgevoerd kan worden of door het zelfde aantal mensen in nog geen tweederde van de tijd die zij er nu voor nodig hebben. D.w.z. dat de gemiddelde arbeidsduur van 30,6 uur in 2011 nog terug kan naar ongeveer 20 uur per week.

Weliswaar is de productiviteitsgroei volgens verwachting in de arbeidsintensieve zorgsector wat minder dan gemiddeld, terwijl de zorgbehoefte hier juist meer zal toenemen, maar de hierdoor extra benodigde arbeidskrachten kunnen uit

andere sectoren komen, waar door robotisering en automatisering nog veel arbeidsuitstoot zal gaan plaatsvinden. Extra aanbod in de meer arbeidsbehoevende sectoren zal dan door een opschaling van de CAO lonen vanzelf plaats vinden. Er zijn dan ook geen arbeidskrachten van buiten de eigen economie nodig.

De crisis van 2008 en volgende jaren

Toen in 2008 de grootste economische van na de jaren dertig uit de vorige eeuw toesloeg raakten er in Europa tientallen miljoenen mensen zonder werk. Hoewel de crisis intussen voorbij is, is de werkloosheid in de meeste landen van Europa nog steeds historisch hoog.

Zo blijkt volgens Eurostat de gemiddelde werkloosheid in Europa, in mei 2015, nog 11,1% te bedragen. Dat is slechts een 0,5 % lager dan een jaar eerder. De werkloosheid in Europa daalt dus slechts tergend langzaam, ondanks dat de economie al weer een tijdje groeit. Dit geldt ook voor Nederland. De maar nauwelijks dalende werkloosheid in ons land blijft een hoofdpijndossier voor het kabinet.²⁵

Een verschijnsel waarmee in de prognoses tot nu toe nog te weinig rekening mee lijkt te worden gehouden is de revolutie die sinds het begin van deze eeuw gaande is op het gebied van digitalisering en robotisering.

In 2014 verscheen een opzienbarend boek van twee onderzoekers van het MIT in Boston over wat zij het "tweede machine tijdperk" noemen.²⁶

²⁵ Dit was een van de belangrijkste aandachtspunten uit de troonrede 2015

²⁶ Erik Brynjolsson en Andrew McAfee, "The Second Machine Age", 2014

In het hoofdstuk over de gevolgen gaan zij uitgebreid in op de discussies over de gevolgen van technologische vooruitgang op de werkgelegenheid.

Lange tijd is de overheersende mening daarover geweest dat nieuwe technologie weliswaar banen overbodig maakt, maar dat ze indirect ongeveer even veel nieuwe banen schept.

De redenering hier achter was dat de technologische verbetering tot kostenverlaging leidt, die althans bij voldoende concurrentie wordt doorgegeven in de prijzen hetgeen de koopkracht van de consument verhoogt, waardoor zijn vraag toeneemt, zodat er ook weer meer vraag naar arbeid ontstaat. Dat verklaarde waarom tot 1990 bleek de groei van de productiviteit ongeveer gelijk op bleef gaan met de groei van de werkgelegenheid.

Toch heeft er ook altijd twijfel bestaan over het neutrale effect van technologische verbeteringen. Zo stelde Keynes al in zijn Essay uit 1930 *Economic Possibilities for our Grandchildren* dat automatisering de mensen blijvend werkloos zou maken. Er zou technologische werkloosheid ontstaan doordat het tempo van banenvernietiging hoger zou liggen dan het tempo van nieuwe banencreatie.

Al in 1964 stond er in een open brief van een commissie van wetenschappers aan de Amerikaanse president Johnson dat het resultaat van de toen al opgemerkte digitale revolutie een systeem van vrijwel onbeperkte productieve capaciteit zou zijn waarvoor steeds minder menselijke arbeid vereist zou zijn.

Twee decennia later daarop schreef Nobelprijswinnaar en econoom

Wassily Leontieff in 1983 dat de rol van mensen als belangrijkste productiefactor ongetwijfeld zou afnemen. Hij vergeleek daarbij arbeidskrachten met de rol van paarden in de landbouw.

Ook de auteurs van dit boek plaatsen hun vraagtekens. Ze wijzen daarbij op Keynes die vreesde dat dat verzaaging zou kunnen optreden. Het voedsel bijvoorbeeld kan wel steeds goedkoper worden, maar leidt niet voortdurend tot meer consumptie en dat zou voor de totale economie ook kunnen gelden. Keynes verwachtte dan ook een werkweek in de toekomst van slechts 15 uur. Dat zou genoeg zijn om te kunnen voorzien in alle vraag.

Over wat er tegen de door hen verwachte grotere werkloosheid gedaan moet worden geven de auteurs echter geen duidelijke aanwijzingen. Dit is echter ook meer een uitdaging voor politici en maatschappelijke belangenorganisaties. Wel onderstrepen ze nog eens het belang van arbeid in het leven van de mens. Daartoe halen ze Voltaire aan die vond dat werk een man tegen drie grote kwalen beschermd: verveling, slechte gewoonten en behoeftigheid.

De voortdurende opmars van digitalisering en robotisering maken echter dat de beloning van arbeid meer en meer in het gedrang komt, zodat de behoeftigheid een probleem gaat worden. In dit verband signaleren ze dat een toenemend aandeel Amerikanen uit de middenklasse qua koopkracht al sinds 1990 achteruit gaat.

De conclusie uit het bovenstaande moge zijn dat de uit met name het werkgeversfront gehoorde stellingen dat West Europa grote aantallen

migranten goed zou kunnen gebruiken door verscheidene onderzoeken niet ondersteund worden.

Integendeel, eerder ziet het er naar uit dat dit de koopkracht van de loontrekkenden nog verder onder druk zal zetten. (Maar daar hebben werkgevers in het algemeen ook niet zo'n bezwaar tegen)

Jeugdwerkloosheid in Europa

Veel ernstiger dan de algemene werkloosheid is evenwel de jeugdwerkloosheid in de EU.

Vooraf in de zuidelijke EU lidstaten, die verreweg de grootste instroom van migranten vanuit Afrika en het Midden Oosten te verwerken hebben, kampen met een jeugdwerkloosheid die bijna de helft van alle jongeren treft. In Griekenland bedraagt de jeugdwerkloosheid 49,7%, in Spanje 49,3%, in Italië 41,5% en in Portugal 33,3%.

Als er niet gauw iets verandert is er hier sprake van een verloren generatie.

Maar ook in de rijke EU-lidstaten in N-W Europa, is de jeugdwerkloosheid zeker niet verwaarloosbaar. Zweden scoort zelfs relatief hoog. Duitsland, Oostenrijk en Nederland komen er nog het beste van af.

Verder kampen ook nogal wat Oost-Europese lidstaten met niet-acceptabele jeugdwerkloosheidscijfers.²⁷

Het argument dat we immigranten voor onze arbeidsmarkt nodig hebben slaat dus nergens op, want de werkloosheid zal bij ons helaas slechts mondjesmaat afnemen. En we kunnen natuurlijk goedkoper eigen werklozen omscholen dan mensen met een totaal andere cultuur en opleiding van buiten

²⁷ <http://www.cbs.nl/nl-NL/menu/themas/dossiers/eu/publicaties/archief/2012/2012-jeugdwerkloosheid-europees-art.htm>

halen. Bovendien zullen die hun koopkracht voor een belangrijk deel overbrengen naar hun moederland, waar hun familie is, hetgeen de economische groei hier afremt.

Alleen voor sectoren waarin momenteel of voorzienbaar tekorten zullen optreden, om welke reden dan ook, en waarvoor gekwalificeerde krachten van buiten de EU zich aanmelden kan een uitzondering gemaakt worden. Zij zouden een tijdelijke arbeidsvergunning moeten kunnen krijgen.

Het onder deze omstandigheden echter binnen laten komen van honderdduizenden meest jonge werkzoekenden van buitenaf is echter vragen om grote sociale problemen, van beide kanten.

Als deze migranten in hun verwachtingen gefrustreerd worden en het gevoel krijgen buitengesloten te worden zal tenminste een deel van hen dat op een of andere manier willen afreageren op onze samenleving. Als ze dan ook nog de islam als hun geloof hebben meegenomen is er een goede voedingsbodem voor de gewiekste propaganda van de kant van moslimfundamentalisten, zeker als we de hiervoor gereleveerde onderzoekresultaten ten aanzien van de perceptie van de moslims in acht nemen.

Om zich daar min of meer afdoende tegen te kunnen verweren zal onze democratie in een halve of hele politiestaat veranderen, waarin alles en iedereen beveiligd moet worden tegen de dan in tal en last zullen toenemende aantallen echte of vermeende terroristen.

IV Een humaan en effectief immigratiebeleid

Intussen is er best een zowel humaan als effectief immigratiebeleid mogelijk. Hieronder de elementen van zo'n beleid.

1^e Verstrek alleen tijdelijke verblijfsvergunningen

Om in de tegenwoordige turbulente wereld voortdurend plaats te kunnen bieden aan vluchtelingen dient de tijdelijke verblijfstatus in eerste instantie tot **maximaal vijf jaar**²⁸ te worden beperkt. Zodra naar het oordeel van een door het Europese Parlement gecontroleerde autoriteit de situatie in het land van herkomst het toelaat dient repatriëring plaats te vinden.

Pas als de situatie in het land van herkomst voortduurt en er zijn kinderen geboren dan pas mag het nederlandschap worden aangevraagd en krijgen de vluchtelingen een permanente verblijfstatus.

2^e De criteria voor toelating van vluchtelingen dienen voor de gehele EU de zelfde te zijn.

Dit is om te voorkomen dat binnen de EU ongecontroleerde migratiestromen van vluchtelingen optreden.

3^e Asielaanvragen dienen in beginsel aan de buitengrens van de EU te worden gedaan.

4^e Toegelaten asielzoekers dienen volgens heldere criteria over de EU lidstaten te worden verdeeld.

Die criteria zijn het inkomen per hoofd, de omvang van de bevolking en de bestaande werkloosheid in het

²⁸ Overwogen kan worden deze termijn verder op te rekken tot bijvoorbeeld zes of zeven jaar

algemeen en de jeugdwerkloosheid in het bijzonder

5° Bij de toekenning van een tijdelijke verblijfstatus dienen gezinnen met kinderen tot 12 jaar voorrang te krijgen²⁹

6° Loyaliteitsverklaring t.a.v de Grondwet en ander-gelovigen

Alle migranten, zowel asielzoekers als werkzoekenden, dienen ter verkrijging van een verblijfstatus een verklaring te ondertekenen waarin zij beloven dat zij zich geen negatief gedrag ten opzichte van de in ons land seculiere staat en zullen vertonen en andersdenkenden niet negatief zullen en dat zij zich neerleggen bij uitzetting in geval van een ernstige overtreding van deze belofte.

7° De buitengrens van de EU dient afdoende te worden gecontroleerd.

Het binnenkomen van personen die niet voor asiel in aanmerking komen dient effectief te worden voorkomen, desnoods met een nieuw "ijzeren gordijn". Illegalen dienen te worden opgespoord en terug gezonden naar het land van herkomst en als het om statenlozen gaat te worden geïnterneerd.

8° Economisch geïnspireerde migranten krijgen alleen een werkvergunning als zij op de arbeidsmarkt geplaatst kunnen worden.

9° Economische migranten krijgen niet het recht om hun gezinnen te laten overkomen.

Een belangrijke overweging hierbij is dat de transfersommen die zij naar hun familie plegen over te maken een belangrijke economische impuls aan hun land van herkomst opleveren,

waardoor de regionale inkomens- en welvaartsverschillen in de wereld zullen afnemen

Uitwerking op nationaal niveau

De verdeling van asielzoekers binnen Nederland zal op analoge wijze als de verdeling op Europees niveau moeten plaatsvinden. Dat wil zeggen dat er criteria zullen moeten komen voor de toewijzing van asielzoekers aan de verschillende regio's.

Criteria voor de verdeling van asielzoekers over Nederland

Hiervoor in aanmerking komende criteria zijn:

a/ de lokale bevolkingsdichtheid

Er mag in beginsel niet meer dan 10% van de bevolking uit vertegenwoordigers van een andere cultuur bestaan.

Dit geldt niet voor tijdelijke asielzoekerscentra, maar voor de vestiging binnen de lokale gemeenschap. Daarbij moet gettovorming voorkomen worden.

Hierbij geldt dat kleine gemeenschappen vaak hechter en meer gesloten zijn dan grotere gemeenschappen. Misschien is 10% voor een klein dorp daarom wel te veel en zou een grotere plaats daarentegen een iets hoger percentage kunnen verdragen.

Overigens zou dat de bevolking zich moeten kunnen uitspreken over de eventuele wenselijkheid van een wat hoger percentage, bijvoorbeeld met het oog om krimp te voorkomen of weer om te buigen in groei..

b/ de opnamecapaciteit van de arbeidsmarkt.

²⁹ Dit is van toepassing als grenzen gesteld zouden worden aan het totaal op te nemen asielzoekers.

In veel vooral noordelijke gemeenten is de arbeidsmarkt nog zo broos, dat de vestiging van migranten niet verantwoord is. Zeker bij een hoge jeugdwerkloosheid geldt dat de geforceerde opname van asielzoekers in het arbeidsproces gemakkelijk spanningen kunnen oproepen.

Einde

c/ de beschikbaarheid van voldoende sociale woningbouw

Uiteraard moeten asielzoekers, die mogen blijven, ook adequaat worden gehuisvest. Als de gemeente over onvoldoende huisvestingsmogelijkheden beschikt en er reeds wachtlijsten voor eigen bewoners bestaan, dan is opvang alleen mogelijk als de rijksoverheid eerst bijspringt.

d/ de financiële kracht van de desbetreffende gemeente.

Rijke gemeenten hebben meer potentie om te investeren in voorzieningen voor de asielzoekers dan financieel zwakke gemeenten. Bovendien hebben zij een ruimere kas om bijstandsuitkeringen uit te kunnen doen.

Zoals bekend zijn er in de provincie Groningen, ondanks de rijk stromende gasbaten naar het Rijk, tal van armlastige gemeenten. Van deze gemeenten kan niet worden gevergd dat zij permanent asielzoekers opnemen, aangezien deze zeker de eerste jaren waarschijnlijk een onevenredig groot beroep zullen doen op de sociale voorzieningen.

Dit betekent dat het Rijk over de brug zal moeten komen, wil de opvang van deze asielzoekers in deze gemeenten tot de mogelijkheden behoren.

Jan Lambers
Eelde, 17 oktober 2015